

ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ПРИНЦИПИ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

- *Людина* — поняття біологічне, і воно пов'язане з моментом народження.
- *Особа* — соціальне поняття, яке існує лише в людському суспільстві й пов'язане з формуванням та розвитком людини. Водночас це поняття вживається на позначення не тільки людини, а й підприємства, установи, організації.

У законодавстві України для характеристики людини як суб'єкта суспільних відносин вживається поняття «фізична особа», а для характеристики організацій та інших суспільних інститутів — «юридична особа».

- *Громадянин* — політико-правове поняття, яке пов'язує людину із державою.

Відповідно до Закону України «Про громадянство України», громадянами України є:

- 1) усі громадяни колишнього СРСР, які на момент проголошення незалежності України постійно проживали на території України, — з 24 серпня 1991 р.;
- 2) особи, які на момент набуття чинності першою редакцією Закону України «Про громадянство України» проживали в Україні й не були громадянами інших держав, — з 13 листопада 1991 р.;
- 3) особи, які прибули в Україну на постійне проживання після 13 листопада 1991 р. і яким у паспорті громадянина колишнього СРСР зразка 1974 року органами внутрішніх справ України внесено запис «громадянин України»;
- 4) особи, які набули громадянства України відповідно до законів України та міжнародних договорів України.

Громадянство — правовий зв'язок між фізичною особою і відповідною державою з республіканською формою правління, що виявляється у їхніх взаємних правах і обов'язках. **Підданство**, так само як і громадянство, означає правовий зв'язок між фізичною особою і певною державою, але державою з монархічною формою правління.

Іноземцем є особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином іншої держави.

Апатриди — особи без громадянства.

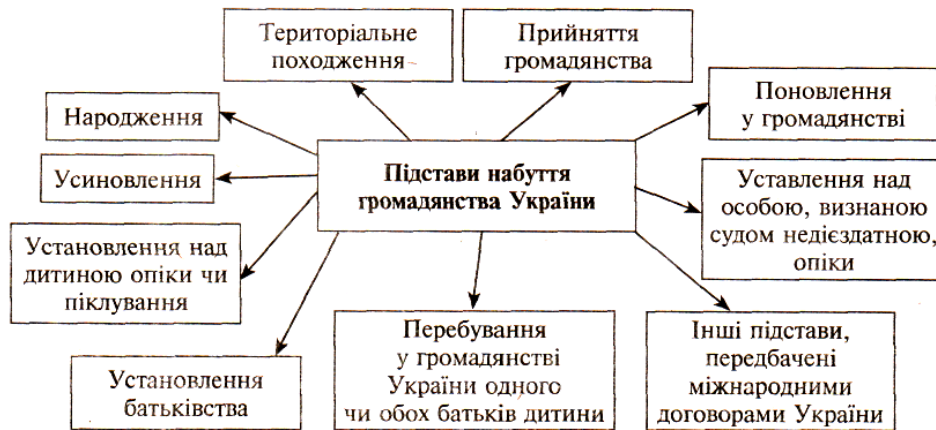
Біпатриди — особи з подвійним громадянством.

Право на громадянство України включає в себе права:

- 1) мати громадянство України;
- 2) не бути позбавленим громадянства;
- 3) змінити громадянство;
- 4) не бути вигнаним за межі України;
- 5) не бути виданим іншій державі;
- 6) на піклування та захист своєї держави під час перебування за її межами;
- 7) не бути позбавленим права у будь-який час повернутися в Україну.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає правовий статус громадян України, є Закон України «Про громадянство України».

Підстави набуття громадянства України

Держава є суверенною політико-правовою організацією публічної влади в суспільстві. Легальне, правове, законним чином оформлене членство в цій організації залежно від форми правління називається підданством (у монархіях) чи громадянством (у республіках). За свою юридичною природою громадянство (підданство) - це особливий правовий стан, тобто стійке, тривале правовідношення між фізичною особою і державою, що породжує спеціальний політико-правовий статус особи, її здатність бути повноправним членом політичного життя країни.

Стаття 1 Закону України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. визначає громадянство України як правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках.

Ознаками громадянства як певного зв'язку особи з державою є: 1)

політико-правовий характер;

2) необмеженість у просторі та часі;

3) максимальний обсяг взаємних прав та обов'язків.

На відміну від підданства громадянство передбачає паритетний, взаємний характер стосунків фізичної особи як з державою, так і іншими членами політичної спільноти, відкидає будь-яку можливість запровадження спадкових титулів і звань. Усі громадяни за визначенням є рівними у своїй гідності та правах, у тому числі й у можливості брати участь в управлінні державними та суспільними правами. Відносини громадянства передбачають поширення на особу юрисдикції держави і державного захисту незалежно від її місця перебування. Навіть постійне проживання за кордоном не позбавляє громадянина права брати участь у політичному житті своєї країни і водночас не знімає з нього відповідальності за додержання її конституції та законів.

Громадянство передбачає відданість і вірність своїй державі, почуття

патріотизму, суспільно-політичну активність, зацікавленість у зміцненні державності, готовність у будь-який момент стати на захист своєї Батьківщини.

Принципи громадянства - це основоположні, керівні ідеї й положення, з яких виходить законодавець при регламентації відносин громадянства, які визначають їх сутність і найважливіші риси. Конституція та Закон України «Про громадянство України» закріплюють такі принципи громадянства України:

1. єдиного громадянства України - це, з одного боку, виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України, а з іншого - означає невизнання за громадянами України належності до іноземного громадянства;
2. запобігання виникненню випадків безгромадянства - передбачає низку заходів, що унеможливлюють появу нових апатридів; зокрема, навіть якщо є підстави для втрати громадянства України, вони не застосовуються, якщо можуть призвести до безгромадянства особи;
3. неможливості позбавлення громадянства України - право на громадянство є невід'ємним правом людини, а тому не може використовуватись як об'єкт покарання за протиправну чи політично некоректну поведінку;
4. визнання права громадянина України на зміну громадянства - перебування у громадянстві є вільним, і держава не має права перешкоджати вільному вибору чи зміні громадянства;
5. неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя;
6. рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України;
7. збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України.

Перелік принципів громадянства України, закріплений у ст. 2 Закону України «Про громадянство України» є примірним і має на меті визначити найбільш істотні, сутнісні риси даного політико-правового явища.

У науковій літературі принципи громадянства України поділяють на загальні й спеціальні.

Загальні принципи громадянства - це принципи, що діють у всіх галузях та інститутах національної системи права, наповнюючись новим змістом залежно

від специфіки предмету правового регулювання. До таких принципів, як правило, відносять державний суверенітет, народовладдя, демократизм, гуманізм, верховенство права, законність, рівноправність тощо. Цілком зрозуміло, що всі вони діють і в межах інституту громадянства.

Спеціальні принципи громадянства діють виключно в межах даного конституційно-правового інституту і відображають його специфіку. До них належать принципи єдиного, вільного і рівного громадянства, екстериторіальності громадянства, єдиного громадянства членів сім'ї, неприпустимості позбавлення громадянства, невизнання будь-яких автоматичних змін у громадянстві тощо.

Пройдіть тест

<https://naurok.com.ua/test/join?gamecode=8452387>